

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.078/2017/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Lantos Bálint ügyvéd ügyintézője mellett a dr. Lantos Bálint Ügyvédi Iroda (címe) által képviselt felperes neve (címe.) felperesnek, a dr. Perédi Tamás ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve (címe.) I. rendű, az II.rendű alperes neve (címe.) II. rendű, a dr. Barna Péter ügyvéd (címe) által képviselt **II. rendű alperes neve** (címe.) III. rendű valamint a személyesen eljáró IV.rendű alperes neve (címe.) IV. rendű alperesekkel szemben szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 13.P.20.200/2016/20. számú ítélete ellen az I-II. rendű alperesek részéről 21. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes és a IV. rendű alperes, mint adósok 2006. május 18. napján „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog típusú hitelszerződés” megnevezés alatt kölcsönszerződést kötöttek az I. és a II. rendű alperesekkel, mint hitelezőkkel, amit **dr. K. I.** közjegyző ... szám alatt közjegyzői okiratba foglalt. E megállapodás alapján az I. és a II. rendű alperesek arra vállaltak kötelezettséget, hogy - CHF alapon - a felperes és a IV. rendű alperes részére 4 000 000 Ft kölcsönt folyósítanak. A szerződés I.1. pontja értelmében a kölcsön összegének devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, az I. rendű alperes által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik, amelyről az adósokat a hitelezők a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatják.

A szerződés III. pontjában a felperes és a IV. rendű alperes egyetemlegesen kötelezték magukat arra, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön - esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított - forint ellenértékének megfelelő összeget kölcsön

jogcímén, valamint annak járulékait (ügyleti kamat, kezelési költség), továbbá a késedelmi kamatot jelen közjegyzői okirat szerint esedékességkor megfizetik a hitelezőknek.

A kölcsönszerződés III. pontjának második és harmadik mondatai az alábbi rendelkezést tartalmazták:

„A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratban foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és a zálogkötelezett alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

A szerződés III.2. pontja értelmében a törlesztőrészletek száma 300. A tőke és a hiteldíj (kamat, kezelési költség) havonta minden hónap 4. napján esedékes egyenletes törlesztéssel. A közjegyzői okirat aláírásának napján a törlesztő részlet összege a bank által 2006. május 18. napján alkalmazott deviza eladási árfolyam figyelembe vételével 170,52 CHF volt. Az egyes törlesztőrészletek fizetendő forint összegét a bank az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozza meg. A hitelezők az első törlesztő részlet folyósítás napján érvényes, a banknál alkalmazott deviza eladási árfolyamon számított devizaösszegéről a folyósításról szóló értesítő megküldésével tájékoztatják az adósokat. A hitelezők a bank által alkalmazott deviza eladási árfolyam, a hirdetményben közzétett kamatláb és a még hátralévő futamidő alapján havonta jogosultak meghatározni az adósok által fizetendő törlesztő részlet forint összegét.

A szerződés II. pontja a teljes hiteldíj mutató (THM) induló értékét a közjegyzői okirat aláírásakor évi 7,62 %-ban határozta meg, s rögzítette, hogy annak megállapítása a forint fizetések alapján történt.

A szerződés II.1. pontja értelmében a kölcsön ügyleti kamata a közjegyzői okirat aláírásakor évi 4,7 %. A szerződés II.2. pontja értelmében a kezelési költség a közjegyzői okirat aláírásakor évi 2,03 %. A kezelési költséget az adósok a folyósítás napjától kötelesek a hitelező részére megfizetni. A szerződés II.3. pontja értelmében a hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű, melyet a hitelezők a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosultak egyoldalúan megváltoztatni. A hitelezők a változást - annak hatályossá válását megelőző legalább 15 nappal - az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeikben kifüggesztett, az **y** lakáshitelek kamat-, díj-, jutalék- és költségtételeiről szóló hirdetményben teszik közzé.

A kölcsönszerződés IV. pontjában a felperes, mint zálogkötelezett, továbbá a II. rendű alperes, mint zálogjogosult zálogjogot alapítottak a II. rendű alperes javára az **o-i o-i1** hrsz. alatt nyilvántartott, s az szám alatti ingatlanra a felperes és a IV. rendű alperes kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeinek biztosítására 23.361,757 CHF és

annak szerződésben meghatározott járulékaik erejéig. A felek a közjegyzői okirat IV.1. pontjában rögzítették, hogy az ingatlan hitelbiztosítéki értéke 8 800 000 Ft, továbbá az alábbiak szerint rendelkeztek:

„Ha a zálogtárgy romlása (akár a zálogtárgy állagromlása, akár egyéb ok folytán a zálogfedezet értékének csökkenése) a zálogból való kielégítést veszélyezteti, a zálogjogosult felhívására a zálogkötelezettek a felhívásban megszabott határidő alatt kötelesek a zálogfedezetet az eredeti értékére kiegészíteni. Amennyiben a zálogkötelezettek a fenti felhívás ellenére a zálogjogosult által megszabott megfelelő határidő alatt a fedezetet az eredeti értékére nem egészítik ki, a zálogjogosult a zálogjoggal biztosított követelés lejártá hiányában is gyakorolhatja az e zálogszerződés alapján őt megillető kielégítési jogot.

A hitelezői jogosult a kölcsöntartozásnak a futamidő során bekövetkező jelentős növekedése, illetve a fedezetként szolgáló ingatlan értékének jelentős csökkenése esetén az adósoktól a fedezet kiegészítését kérni. Ha az adósok a hitelező felhívása ellenére az abban megszabott megfelelő határidő alatt a fedezetet megfelelően nem egészítik ki, a hitelező a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondhatja és teljes követelését lejárttá teheti, valamint a zálogjogosult gyakorolhatja az e zálogszerződés alapján őt megillető kielégítési jogot."

A szerződés V.4. pontja értelmében az adósok és a zálogkötelezettek a jelen szerződés aláírásával tudomásul vették, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Az adós és a zálogkötelezettek kijelentették, tudomásuk van arról, hogy a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vették, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Kijelentették, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét megfontolás tárgyává tették, és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték.

Az I-II. rendű alperesek a kölcsönt a felperes és a IV. rendű alperes rendelkezésére bocsátották, akik azonban a törlesztési kötelezettségüket a szerződés szerint nem teljesítették, ezért az I-II. rendű alperesek a szerződést felmondták, s az adósokkal szemben fennálló követeléseiket a III. rendű alperesre engedményezték.

Az I-II. rendű alperesek a 2014. évi XL. törvény alapján elszámoltak felperessel és a IV. rendű alperessel az általuk tisztességtelenül felszámított összegekről, az elszámolás felülvizsgáltnak minősül.

A felperes a módosított keresetében az alábbi követeléseket terjesztette elő alperesekkel szemben:

- elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg: érvénytelen az I. és a II. rendű alperesek, mint hitelezők, valamint a felperes és a IV. rendű alperes, mint adósok között 2006. május 18. napján létrejött devizaalapú kölcsönszerződés;

- a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként a megállapodás ítélethozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását és azt kérte, hogy a bíróság kötelezze őt 1 856 512 Ft III. rendű alperes részére történő megfizetésére;
- a kölcsönszerződés érvénytelenségére tekintettel kérte a közte és a II. rendű alperes között létrejött jelzálogszerződés érvénytelenségének megállapítását is, s ennek jogkövetkezményeként a II. rendű alperes javára az **o-i o-i1** hrsz. alatt nyilvántartott ingatlanra vonatkozóan bejegyzett jelzálogjog törlését;
- másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy a peres felek között 2006. május 18. napján létrejött kölcsönszerződés III. pontjának fent idézett rendelkezése érvénytelen;
- kérte annak megállapítását is, hogy érvénytelenek a felperes és a II. rendű alperes között létrejött jelzálogszerződés IV.1. pontjában foglalt rendelkezései.

Az I-III. rendű alperesek a kereset elutasítását kérték, a IV. rendű alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság a 10. sorszám alatt meghozott ítéletében megállapította, hogy az I. és a II. rendű alperesek, valamint a felperes és a IV. rendű alperesek között 2006. május 18. napján létrejött, s szám alatt közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés III. pontjának második és harmadik bekezdésében írt alábbi kikötés érvénytelen:

„A szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratban foglalt kölcsönszerződés alapján az adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az adósoknak a hitelezőnél vezetett számlái és a hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az adósok és a zálogkötelezett alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.”

Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű alperesek, mint egyetemleges jogosultak részére 177 800 Ft, a III. rendű alperes részére pedig 177 800 Ft perköltséget. Kötelezte egyetemlegesen az alpereseket, hogy külön felhívásra fizessenek meg az államnak 36 000 Ft le nem rótt eljárási illetéket. Megállapította, hogy 204 000 Ft le nem rótt eljárási illetéket az állam visel.

Határozatának a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns indokolása szerint a régi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése értelmében tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló, s a perbeli szerződéskötéskor még hatályban volt 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a

továbbiakban: R) 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjai szerint a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely:

- kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy a teljesítése szerződésszerű-e; továbbá
- a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

E jogszabályi rendelkezések a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5. napján elfogadott 93/13. EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) magyar jogba történő implementálását, s az uniós jogi normáknak való megfelelést szolgálták. Ezért e jogszabály értelmezése során figyelemmel kell lenni az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére is, amely szerint az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

Mindezek alapján azt kell megvizsgálni, hogy a felek között létrejött, nem vitásan fogyasztói szerződésnek minősülő kölcsönszerződés keresettel támadott, s vitán felül egyedileg meg nem tárgyalt kikötése olyannak minősül-e, amely a feleknek a szerződésből eredő jogait, illetve kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fogyasztó hátrányára állapítja meg, illetve a felek jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára jelentős egyenlőtlenséget idéz elő.

Mind a Fővárosi Ítéltábla, mind pedig a Debreceni Ítéltábla állást foglalt már abban a kérdésben, hogy az olyan szerződési feltétel, amely a fogyasztó fennálló tartozásának összege és igazolása szempontjából a fogyasztóval szerződést kötő hitelező üzleti könyveit és nyilvántartásait tekinti irányadónak és hitelesnek, továbbá a fogyasztónak a hitelező felé mindenkor fennálló tartozásának megállapítása tekintetében is a hitelező nyilvántartása és könyvei tartalmának veti alá a fogyasztót, alkalmas a fogyasztó és a hitelező közötti egyenlőtlenség előidézésére, s a hitelezőt a fogyasztó hátrányára olyan előnyhöz juttatja, amely megkönnyíti a fogyasztóval szembeni igényérvényesítést, egyidejűleg megnehezíti a fogyasztó jogait a hitelező könyveiben, nyilvántartásaiban szereplő tartozás összegének vitatása során (a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.882/2013/4., 14.Gf.40.005/2015/5/III., 16.Gf.40.212/2015/7., 5.Pf.20.070/2016/4/II. számú ítéletei, a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.385/2015/6. számú ítélete). Ezen egységes felsőbbbírósági gyakorlat azon alapul, hogy a perrel érintett rendelkezéssel megegyező tartalmú kikötések lehetőséget biztosítanak a hitelezőnek arra, hogy a saját nyilvántartásai alapján határozza meg a követelése tárgyát, mennyiségét és összegét, majd azt közjegyző előtt közokiratba foglaltassa. Ezt a közokiratot pedig a szerződéskötéskor hatályos Vht. 21. §-ának (1) bekezdése - a jelenlegi számozás szerint a Vht. 23/C. §-ának (1) bekezdése - alapján végrehajtási záradékkal lehet ellátni a hitelező kérelmére, ami azt eredményezi, hogy a hitelező egyoldalú nyilatkozata alapján indul végrehajtás a fogyasztóval szemben. Ez pedig arra kényszeríti a fogyasztót, hogy a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert indítson a hitelező ellen, s e perben a hitelező nyilvántartásaival szemben maga igazolja a tartozásának helyes összegét.

Ez az érvelés a perrel érintett szerződéses rendelkezés tekintetében is helytálló volt, függetlenül attól, hogy a felperes az adott esetben közokiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot tett, így ha vele szemben végrehajtási záradék útján végrehajtás kerül elrendelésre, annak alapja nem az I-II. rendű alperesek nyilvántartásai alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítvány, hanem a közokiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozat lesz. A keresettel támadott rendelkezés ugyanis a fenti ítéletekben kifejtett okok miatt akkor is lehetővé teszi az I-II. rendű alperesek nyilvántartásai alapján készült közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal történő ellátását, ha a felperes nem tett volna közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot. Ezen kikötés tehát tartozáselismerő nyilatkozat hiányában is feljogosítja az I-II. rendű alpereseket arra, hogy - a saját egyoldalú nyilatkozatuk alapján - végrehajtást kezdeményezzenek a felperessel szemben, ami súlyos egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztónak minősülő szerződő fél kárára, hiszen a felperes tartozáselismerő nyilatkozat nélkül is arra kényszerülhet, hogy végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti eljárásokat indítson, amelyekben az I-II. rendű alperesek egyoldalú nyilatkozatával szemben már az ő kötelezettsége lesz a tartozása helyes összegének igazolása.

Sőt: a perrel érintett szerződéses rendelkezés megfogalmazásából az is egyértelműen kitűnik, hogy az nemcsak a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti eljárásokban, hanem bármilyen banki igényérvényesítés esetére arra kényszeríti a fogyasztót, hogy a követelés lejárata és összege tekintetében a bank nyilvántartásait fogadja el. Mindez azzal a következménnyel jár, hogy az I-II. rendű alpereseknek a szerződésből eredő követelésük lejárata és összege tekintetében elegendő a saját maguk által egyoldalúan, azaz a fogyasztó közreműködése nélkül elkészített nyilvántartás adataira, mint közhiteles bizonyítékra hivatkozniuk, amelyet a fogyasztó a nyilvántartás tényleges tartalmának mindenkor ismerete nélkül előre elfogadott. Így a fogyasztó arra kényszerül, hogy ezekben az eljárásokban az I-II. rendű alperesek - a perrel érintett kikötéssel bizonyítéknak minősített - egyoldalú nyilatkozatával szemben bizonyítson. Ilyen kikötés hiányában ugyanakkor egyértelmű, hogy az egyik fél által egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül elkészített nyilvántartás nem rendelkezne nagyobb bizonyító erővel, mint a fél saját nyilatkozata, így az nem minősülhetne olyan közhiteles bizonyítéknak, amely önmagában is igazolja a követelés lejárta és összegszerűségét.

Mindebből következően a keresettel érintett rendelkezés megkönnyíti a fogyasztóval szembeni igényérvényesítést, egyidejűleg megnehezíti a fogyasztó jogait a hitelező könyveiben, nyilvántartásaiban szereplő tartozás összegének vitatása során, hiszen az a hitelező egyoldalú nyilatkozatának bizonyító erőt tulajdonít, s a fogyasztót e nyilatkozattal szembeni bizonyításra kötelezi. Ezért e rendelkezés az R. 1. §-a (1) bekezdésének j) pontja, a régi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése és az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján is tisztességtelennek, így semmisnek minősül.

A felperes helyesen utalt arra is, miszerint a keresettel érintett rendelkezés feljogosítja az I-II. rendű alpereseket annak megállapításra, hogy a felperes teljesítése szerződésszerű-e. A nyilvántartásuk tartalmát ugyanis az I-II. rendű alperesek egyoldalúan maguk állapítják meg, így maguk döntenek el, hogy mit ismernek el a felperes teljesítésének, és mit nem. Ennek pedig azért van jelentősége, mert a perrel érintett kikötés arra kényszeríti a

felperest, hogy e nyilvántartás mindenkori tartalmát annak ismerete nélkül, előzetesen fogadja el, ami azzal a következménnyel jár, hogy a felperesnek előre el kell fogadnia az I-II. rendű alperesek azon mindenkori döntését, hogy az adott teljesítés szerződésszerű volt-e, emiatt e rendelkezés az R. 1. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján is tisztességtelen és semmis.

Az I-II. rendű alperesek alap nélkül állították, hogy a keresettel támadott kikötésben a felperes csak azt fogadta el, hogy a közjegyző ténytanúsítványt állíthasson ki a tartozás összegéről. E rendelkezés ugyanis azt tartalmazza, hogy a felperes az I-II. rendű alperesek nyilvántartásai alapján kiállított ténytanúsítványt ismeri el bizonyítéknak, azaz végső soron előre elfogadja az I-II. rendű alperesek nyilvántartásainak mindenkori tartalmát, ami a fent írt okok miatt tisztességtelen kikötésnek minősül. A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Ktv.) 146. §-a alapján a közjegyző kizárólag közhitelességű nyilvántartás tartalmáról állíthat ki tanúsítványt (Ktv. 136. §-a (1) bekezdésének i) pontja), az I-II. rendű alperesek nyilvántartása pedig nem közhiteles. A végrehajtási záradék kiállítása iránti kérelemhez ugyanakkor nem az alperesek nyilvántartásainak tartalmáról szóló közjegyzői tanúsítványt, hanem a kölcsönszerződés felmondásának közléséről szóló ténytanúsítványt kell csatolni (Ktv. 136. §-a (1) bekezdésének e) pontja), amely kizárólag annak igazolására szolgál, hogy a kölcsönszerződés felmondásra és a felmondás az adóssal közlésre került (Ktv. 142. §-a).

Alaptalan volt az I-II. rendű alperesek azon érvelése is, amely szerint a perrel érintett kikötés azért nem lehet tisztességtelen, mert az I-II. rendű alpereseket a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló, s a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.), mint pedig a jelenleg hatályos 2013. évi CCXXXVII. törvény (új Hpt.) nyilvántartás vezetésére kötelezi, amelynek jogszerűségét a pénzügyi felügyeleti szerv rendszeresen ellenőrzi. E jogszabályok ugyanis a felperessel fennálló jogviszonyra vonatkozóan nem tulajdonítanak bizonyító erőt az I-II. rendű alperesek nyilvántartásainak, így önmagában az a tény, hogy az I-II. rendű alpereseknek jogszabály írja elő a nyilvántartások vezetését, még nem jelenti azt, hogy e nyilvántartások tartalmát a felperesnek bizonyítékként előre el kellene fogadnia. Az a körülmény pedig, hogy a felperes a nyilvántartás tartalmával szemben kifogással élhet, szintén nem cáfolja e kikötések tisztességtelenségét, sőt: épp azt igazolja, hogy az I-II. rendű alperesek közhiteles bizonyítéknak minősített egyoldalú nyilatkozatával szemben a kifogással élő felperes kényszerül ellenbizonyításra (R. 1. §-a (1) bekezdésének j) pontja).

A kifejtettek miatt az elsőfokú bíróság megállapította a perbeli szerződés III. pontja második és harmadik bekezdéseiben írt kikötés tisztességtelenség jogcímén fennálló érvénytelenségét. Az ítélet jogerőre emelkedésével az érvénytelen rendelkezés a szerződéskötés időpontjára visszamenő hatállyal kihullik a szerződésből. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor a feleknek egymással szemben nem keletkezik elszámolási kötelezettsége, mert az érvénytelen kikötés kihullása folytán ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatás egyik fél oldalán sem marad, ezért nem volt szükség a DH.2 törvény 37. §-a (1) bekezdésének megfelelő kereset előterjesztésére.

Egyebekben a keresetet alaptalannak találta.

A felperes 15 %-os mértékben lett pernyertes. Erre tekintettel a felperes költségmentessége folytán le nem rótt 240 000 Ft kereseti illetékből a pervesztességük arányában 15 %, azaz 36 000 Ft kereseti illeték megfizetésére kötelesek egyetemlegesen az alperesek, míg a fennmaradó 204 000 Ft le nem rótt illetéket az állam viseli. A felperes a pervesztességéhez igazodó mértékben köteles megfizetni az I-III. rendű alperesek perköltségét, míg a IV. rendű alperesnek költsége nem merült fel.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I-II. rendű alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben az ítélet részbeni megváltoztatásával a kereset elutasítását kérték. Változatlanul hivatkoztak az elsőfokú eljárás során előadott védekezésükre, így arra, hogy a vitatott kikötéssel a felek az I-II. rendű alpereseket terhelő bizonyítási kötelezettség teljesítésének a módjában állapodtak meg. A jogalkotó a kifogásolási jog törvényi biztosítása mellett egyértelművé tette, hogy az adós tartozásának a meghatározása során a hitelező pénzügyi intézmény kimutatásait kell figyelembe venni. A felek jogszerűen állapodtak meg abban, hogy a Hpt. irányadó rendelkezéseivel összhangban készült kimutatásról annak közokirati tanúsítása érdekében közjegyzői ténytanúsítvány vegyenek igénybe. Ez a szerződéses kikötés megfelel a szerződés megkötése idején hatályos, valamint a később hatályba lépett törvényi előírásoknak is, ezért a régi Ptk. 209. §-ának (6) bekezdése alapján a tisztességtelenség megállapításának nincs törvényi alapja. A Hpt. 283. §-ának (1) és (3) bekezdései a törlesztési kötelezettségével késedelembe eső adóssal kötött szerződés felmondásának előfeltételül írják elő, hogy a pénzügyi intézmény a követelését, illetve az adós tartozását részletesen bemutató forgalmi összesítőt készítsen, és azt az adós rendelkezésére bocsássa. A felek a kölcsönszerződésben arról állapodtak meg egymással, hogy a pénzügyi intézmény miként tesz eleget a fennálló tartozás összegének bizonyítására vonatkozó kötelezettségének, és a fizetési felszólításában szereplő követelésnek az alperesi nyilvántartásokkal való összhangját közjegyzői ténytanúsítvány igazolja. Nem tiltott, sőt kifejezetten indokolt, hogy a pénzügyi intézmény az általa nyújtott kölcsönrel összefüggő követelését az erre a célra is szolgáló nyilvántartása alapján állapítsa meg, mert a banki kimutatások, nyilvántartások jelentik azt az adatbázist, amely alkalmas a befolyt összegek, valamint a kintlévőségek korrekt és átlátható elszámolásának a biztosítására. A Hpt. 275 §-ának (1) bekezdése a bank tájékoztatási kötelezettségét meghatározott időszakonként is kötelezővé tette, amellyel szemben a (2) bekezdés módot ad az adósnak arra, hogy a részére nyújtott tájékoztatása tartalmát vitassa, azzal szemben kifogással éljen. A közjegyző a Ktv. 111. §-ának (1) bekezdése szerinti ténytanúsítvány készítésekor köteles figyelembe venni a Ktv. 3. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat, vagyis köteles megtagadni a közreműködését, ha azt olyan jogügyletnek kérnék, amelynek célja tiltott vagy tisztességtelen. Ebből következően a közjegyzőnek vizsgálnia kell, hogy a tanúsítandó okirat megfelel-e a banki nyilvántartásokban foglaltaknak, és a ténytanúsításra vonatkozó szerződéses rendelkezések megfelelnek-e az irányadó jogszabályoknak. Ugyanakkor nem kell vizsgálnia, hogy az adós élt-e kifogással a pénzügyi intézmény által kimutatásban közölt tartozás összegével szemben, tehát a ténytanúsítvány elkészítésének nem előfeltétele, hogy az adósok elfogadják a kimutatásban közölt tartozást. Ha a pénzügyi intézmény jogosult az adóssal közölt kimutatása szerinti tartozás érvényesítése iránt eljárni, akkor ennek érdekében a ténytanúsítvány szolgáltatás igénybevétele sem minősülhet tisztességtelennek. Az adósok alávetése arra vonatkozott, hogy a közjegyzői

okiratba foglalt kölcsönszerződésből a hitelezői kimutatásban rögzített, őket terhelő tartozás összegéről a közjegyző olyan tanúsítványt állíthasson ki, amely utóbb a hitelezői követelés érvényesítéséhez, így végrehajtási eljárás kezdeményezéséhez is felhasználható. Ezzel szemben biztosítja a Hpt. az adós részére a kifogás intézményét, amellyel ha az adós nem él, ez azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy elfogadta a pénzügyi intézmény által közölteket. Ez utóbbi esetben például egy végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti perben a pénzügyi intézmény önmagában ennek a ténynek a bizonyításával igazolhatja az adóssal szembeni követelése nem vitatott voltát. Hivatkoztak a Kaposvári Törvényszék 20.P.20.738/2016/5. számú ítéletében foglaltakra, amely szerint a bizonyítási teher szabályait ezen kikötés nem változtatja meg. Amennyiben a pénzintézet indít pert az adóssal szemben a kölcsönkövetelése iránt, úgy a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a követelés összegét neki kell bizonyítania, saját kimutatásai alapján, amit az adós vitathat. Ebben a forgalmi kimutatás közokiratba foglalása nem jelent változást. A bizonyítási teher nem fordul át egy esetleges végrehajtás megszüntetése iránti perben sem. A Vht. 55-56 §-aiban írt megszüntetési okokat nem érinti az, hogy a végrehajtás milyen végrehajtható okirat alapján került elrendelésre. A végrehajtás megszüntetése iránti perben az adósnak kell bizonyítania, hogy a követelés egészben vagy részben megszűnt. A bíróság ekkor a forgalmi kimutatást becsatolására kötelezi a végrehajtást kérő bankot, amely adatai ellen az adós bizonyíthat, függetlenül attól, hogy az közokirati formában, tanúsítványként is elkészült.

A felperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az ítéletábrla a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének a kereset részbeni elutasítására vonatkozó rendelkezéseit. A fellebbezést alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta, és abból helytálló végkövetkeztetésre jutott, aminek az indokait is maradéktalanul osztotta az ítéletábrla.

A per tárgyává tett kölcsönszerződésben kikötött szolgáltatás magáncélú felhasználásra irányult, fogyasztói kölcsönszerződésnek minősült, ebből következően a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH.2.tv) rendelkezései szerint kellett eljárni, amely hatálya annak 1. §-a (1) és (1a) bekezdésének értelmében a 2004. május 1. és 2014. július 19. között kötött azon fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki, amely deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. §-ának (1) bekezdése vagy 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált, illetve azon deviza alapúnak nem minősülő devizahitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, amelynek részévé vált a 4. §-ának (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy

egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel. Mivel azonban az érdemben vizsgált, keresettel érintett szerződéses kikötések nem eredményeznek fizetési kötelezettséget, azok érvénytelenségével kapcsolatosan marasztalás nem kérhető, ezért helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződésre egyébként irányadó törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti felhívást.

A szerződéskötés időpontjában hatályban volt R. 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjai szerint nem minősül önmagában tisztességtelennek az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a mindenkorli kölcsönösszeg meghatározása során a banki üzleti könyvek jelentik a kiindulópontot akkor, ha az nem tartalmaz olyan adósi nyilatkozatot, hogy feltétlenül és ellenvetés nélkül aláveti magát a bank részéről készített kimutatás adatainak, és nem tartalmaz nyilatkozatot arra sem, hogy a bank által a saját üzleti könyvei alapján készített és közjegyzői okiratba foglalt tartozáskimutatást, mint közjegyzői ténytanúsítványt fogadja el a fennálló kölcsöntartozása közokirati tanúsításaként.

A perbeli szerződéses rendelkezés azonban nem a fenti esetkörbe tartozott, mivel a közokirati tanúsításra kiterjedő egyoldalú és feltétlen alávetésből következően a fogyasztó hátrányára határozta meg a szerződésszerű teljesítés megállapítását, és változtatta meg a bizonyítási terhet.

A kikötésben az adós nem pusztán a tartozása tanúsításának a formáját ismerte el, mert a közjegyzői tanúsítványt a tartozás mindenkorli összegének a közokirati tanúsításaként fogadta el, annak vetette alá magát, hogy a tartozása mértékét a bank közlése alapján tanúsítsa a közjegyző. A kikötésnek pedig az a következménye, hogy a hitelező dönt az adós szerződésszerű teljesítéséről, a kikötés a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztatja. A szerződéses kikötésen alapuló közjegyzői okirat közokiratnak minősül. A Pp. 195. §-ának (1) bekezdése alapján pedig a közokirat teljesen bizonyítja az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, azaz az adós tartozásának a tényét és a tartozás mértékét. Azzal szemben a fogyasztó adós kényszerül a (6) bekezdés szerinti ellenbizonyításra, annak a bizonyítására, hogy a közokiratban foglalt adat, tény - azaz a bankkal szembeni tartozásának a ténye vagy az összege - nem felel meg a valóságnak; a bizonyítási teher megfordulása pedig az igényérvényesítéssel szembeni védekezés elnehezítése folytán a felperesre egyértelműen hátrányos. Mindez a R. 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjai szerinti tilalomba ütközik.

A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 111. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ügyleti okirat közhitelesen tanúsítja a jogügyletre vonatkozó akaratnyilvánítás tényét, a ténytanúsító okiratban pedig a közjegyző a jogi jelentőségű tényeket közhitelesen tanúsítja jegyzőkönyvi vagy záradéki formában; a 112. §-ának (1) bekezdése értelmében a közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét, míg a 113. §-a szerint a közjegyző felel azért, hogy a közjegyzői okirat a valóságnak megfelelően tartalmazza a közjegyző jelenlétében történt tényeket. A felhívott jogszabályi rendelkezésekből nem vezethető le olyan értelmezés, hogy az alaki kellékek vizsgálatán felül a közjegyzőnek a fennálló

tartozás összecszerűségének a kiszámítását is ellenőriznie kellene, ebből következően a közjegyzői okirat és a ténytanúsítvány kiállításának garanciális rendelkezései nem változtatnak az adós szerződésszerű teljesítésének a hitelező általi meghatározásán és a közokirattal szembeni ellenbizonyítási kötelezettségen.

Az elsőfokú bíróság ezért helyesen állapította meg a kölcsönszerződés kifogásolt pontjának érvénytelenségét, és helytállóan rendelkezett annak joghatásaként - az érvénytelen rész nélkül teljesíthető szerződés alapján - arról, hogy a feltétel a felekre a szerződéskötéstől kezdődően nem jelent kötelezettséget.

Mindezek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése szerint helybenhagyta a Pp. 254. §-ának (3) bekezdése értelmében annak helyes indokai alapján, s csupán a fellebbezés szükségeltette kiegészítéssel.

Az I-II. rendű alperesek fellebbezése nem vezetett eredményre, ám a felperesnek költsége nem merült fel, ezért ennek kérdésében rendelkezni nem kellett.

Debrecen, 2017. április 18.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta sk. a tanács elnöke, Dr. Bakó Pál sk. előadó bíró, Dr. Pribula László sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő